

Zinātnes Vēstnesis

LATVIJAS ZINĀTNIKU SAVIENĪBAS LAIKRAKSTS

№ 3 (46) 1993. gada marts

Cena 4 rubļi

LZA GADA PILNSAPULCE

Svinības sākas ar Akadēmijas karoga iesvētīšanas ceremoniju. To vada LU Teoloģijas fakultātes dekāns, LZA goda loceklis, profesors Roberts AKMENTIŅŠ. Uzrunu saka LZA īstētais loceklis profesors Jānis STRADIŅŠ.

Zālē ir akadēmijas locekļi, zinātnisko iestāžu darbinieki, Augstākās Padomes un valdības pārstāvji.

* * *

Latvijas Zinātņu akadēmijas gada pilnsapulcē piedalās faktiski visi akadēmijas īstētie locekļi, korespondētājocekļi, daudzi goda locekļi, citi Latvijas zinātnieki. Akadēmijas sastāvā pašlaik ir pavisam 212 locekļi, no tiem — 68 īstētie locekļi (akadēmiķi), 46 korespondētājocekļi, 43 goda locekļi, 55 ārzemju locekļi. Goda un ārzemju locekļu vidū daudzi ir izcili trimdas latviešu zinātnieki, rakstnieki u. c.

Pilnsapulci ar ievadvārdiem atklāj akadēmijas prezidents Jānis LIELPĒTERIS.

Kaut arī zinātniskajiem institūtiem smags finansiālais stāvoklis, iegūti vairāki būtiski zinātniski rezultāti. Izcils notikums 1992. gadā bija fundamentālā darba «J. K. Broce. Zīmējumi un apraksti. 1. sēj.: Rīgas skati, laudis un ēkas» iznākšana, kā arī zinātniska konference, kas veltīta J. K. Broces 250 gadu atcerei. Latvijas vēstures institūts turpināja materiālu vākšanu un publicēšanu par Latvijas Republikas laika valsts viriem, par komunistiskā totalitārisma norisi un noziegumiem Latvijā. Literatūras, folkloras un mākslas institūts publicējis plašu pētījumu «Latviešu rakstniecība biogrāfijās». Palielinājies ārējo zinātnisko sakaru daudzums: 1992. gadā 85 zinātnieki strādāja attīstīto val-

stu zinātniskajos centros, daudzi darbi veikti kopā ar ārzemju zinātniekiem. Fizikas institūta zinātnieki sadarībā ar Lozannas (Šveice) Politehnisko institūtu izpētījuši procesus alumīnija elektrolīzes vannās. Vairāki Latvijas zinātnieku darbi publicēti starptautiskajos zinātniskajos žurnālos un guvuši augstu novērtējumu citu kolēģu vidū.

Akadēmiķis J. Lielpēteris savā runā skar notikumus Latvijas zinātnē kopš 1990. gada un aplūko 3 galvenos procesus: 1) Latvijas Zinātnes padomes darbu (pozitīvais: tiek veikta uz finansēšanu pretendējošo zinātnisko projektu rūpīga ekspertīze, notikusi Latvijas zinātnes starptautiskā ekspertīze; tomēr nav jūtama padomes atbildība nevis savu vēlētajū — zinātnieku — priekšā, bet gan Latvijas nodokļu maksātāju priekšā, pagaidām nav zinātnes struktūrpolitikas); 2) zinātnisko grādu nostrifikācijas un piešķiršanas sistēmu Latvijā — tai pagaidām nav stabilizējoša mehānisma, kas nodrošinātu to pret prasību samazināšanu pret zinātniekiem; 3) Latvijas Zinātņu akadēmijas reorganizāciju — akadēmija reformējusies ļoti būtiski, un tas ir nepieciešams posms zinātnes un augstākās izglītības integrācijai. Rezumējot šos 3 galvenos procesus, jāsecina, ka pagaidām šīs organizatoriskās pārvērtības tomēr maz ietekmējušas zinātnes iekšējo saturu.

* * *

Tiek pasniegts akadēmijas ārzemju locekļa diploms latviešu izcelsmes teologam no Brazīlijas — Staņislavam LADUSĀNAM; goda locekļa diplomu — Ēvaldam VALTERAM, Džemai SKULMEI, teologam Robertam AKMEN-

TIŅAM, Raimondam PAULAM, māksliniekam Indulim RANKAM, dzejniekam Uldim BĒRZIŅAM, medicīnas zinātniekam Lāzaram JAVORKOVSKIM. Apliecinājumus par ievēlšanu akadēmiķu un korespondētājocekļu godā saņēma virkne Latvijas zinātnieku: Jānis ĒRENPREISS, Jānis FREIMANIS, Vija KLUŠA, Maija KŪLE u. c.

* * *

Pārskata referātu par akadēmijas darbību kopš iepriekšējās gada pilnsapulces 1992. g. 14. februārī nolasa akadēmijas akadēmiķis sekretārs profesors Andrejs SILIŅŠ.

1992. gadā akadēmija visumā sekmīgi turpināja pārveidošanos par personālo akadēmiju, veidojot iekšējo likumdošanu, papildinot savu sastāvu un iedibinot jaunas darbības formas. Akadēmija risināja tādas svarīgas problēmas kā Latvijas energoattīstības koncepcija, mežu izmantošanas perspektīvas, latviešu valoda kā valsts valoda, zinātnes attīstības stratēģija Latvijā.

Zinātnisko institūtu finansējums 1992. gadā bija tikai apmēram trešā daļa no 1990. gada līmeņa (salīdzināmās cenās). Darbinieku skaits tajā pašā laikā samazinājies par vienu trešo daļu; vislielākais darbinieku samazinājums ir Mikrobioloģijas institūtā — tieši puse.

* * *

Pilnsapulce noklausījās revidentu ziņojumu, apsprieda Latvijas zinātnes starptautiskās ekspertīzes rezultātus, iepazīnās ar akadēmijas Statūtu grozījumiem.

Tauta gaida saprātu un praktiskumu

Komunistisko absurdu sagrāva saprātīgas domas iefiltrēšana tā vadības centros. Arī šobrīd vienīgi saprāts var izvest Latviju no smagā pagrimuma, ko radījušas valdības un parlamenta kļūdas.

Nekas nenotiks pats no sevis, jo vēl nav radīta kārtība, kurā sabiedrība spēj regulēties pati.

Sabiedrības vairākumam ir apnicis politikānisms, daudzo partiju un grupu ķīviņi, viņu gaužām vienādās skaistu frāžu pilnās programmas, kurās ir maz saprātīgi izsvērtu praktisku risinājumu.

Tajā pašā reizē gandrīz visās šajās politiskās apvienībās ir gudri un spējīgi cilvēki, kas daudz darījuši un varētu strādāt. Diemžēl vēlēšanu likumā paredzētā 4% barjera (tā ir vajadzīga un atzīstama) daudzus atbīdīs malā.

Lai šos cilvēkus apvienotu, vajadzīgs kodols, kam nepiemīt nekāda politiska noslieksme, nav savu partijisko interešu, bet ir tikai viens nodoms — apvienot un izvirzīt valsts vadībā gudrus, godīgus un saimnieciski spējīgus cilvēkus Latvijas kopīgo interešu vārdā.

Tāds neitrāls centrs varētu veidoties, radošai inteliģencei sadarbojoties ar saimnieciskajiem vadītājiem gan valsts, gan privātajā sektorā, kas pēc attiecīgas sagatavošanās sapulcētos apvienotā plenumā, kā tas notika pirms pieciem gadiem, sākoties tautas atmodai.

Katras neatkarību atguvušas valsts tālākais mērķis ir iedzīvotāju turība. Šis mērķis sakrīt ar latviešu tautas izdzīvotības un nostiprināšanās vēlmi, jo tautas spēku nosaka divi galvenie faktori: 1. Kultūras un zinātnes augsts līmenis, kas vilina cīnītājus tai pievienoties un savējos — neaiziet. 2. Pietiekoši augsta dzimstība.

Abi šie nosacījumi patlaban nevar īstenoties sliktā saimnieciskā stāvokļa dēļ, tāpēc Latvijas interesēs jāpārvar grupu egoisms, iedomas par savas politiskās platformas vienīgo pareizību un visi prāti un spēki jāvirza uz praktisko saimniecisko jautājumu risināšanu un zinātnisku valsts vadīšanu.

Lai turpmāk kļūdu būtu mazāk, palūkosimies uz līdzšinējās valsts vadības pamatkļūdām.

Jau vairāk nekā divus gadus uzņēmumu vadītāji gaida privatizāciju, tāpēc visu šo laiku jūtas kā uz irstoša plosa. Katru tuvāko mēnešu laikā var uzņēmumu privatizēt, administrāciju atbrīvot, iesāktos darbus pārtraukt. Nav likumiska nodrošinājuma, kas veiksmīgai administrācijai ļautu izīrēt vai izpirkt šos uzņēmumus.

Privatizācija kavējas tāpēc, ka nav izveidota struktūra, kas ar ieinteresētības vektoru pareizu izvietojumu nodrošinātu atbildīgu, ātru un veiksmīgu privatizāciju,

tādu, kas līdz minimumam samazina ierēdņu kukuļošanas iespējas (nepieciešamību) un apbalvo par godīgu un veiksmīgu darbu.

Nav nevienam dots norādījums izstrādāt Latvijas 20—25 gadus tālai nākotnei kompleksu programmu, kādas ir visām normālām valstīm.

Ne apstākļi pārvērs valsts vadītāju par nevaldīgu sagādnieku, par degošo jautājumu «ugunsdzēsēju», rada tam palīgu trūkumu, bet paša vadītāja neprasmē un nespēja vadīt, pašu elementārāko vadīšanas postulātu nezināšana vai ignorēšana, palīgu neizmantošana vai pat atbaidīšana ar savu neizsvērtu un nemākulīgo rīcību, kam par iemeslu ir paštaisnība, augstprātība vai vienkārši vadītāja talanta trūkums: nespēja atšķirt galveno no nesvarīgā, vadītāja pienākumu neizpratne.

Saeimā ir jādabū tādi cilvēki, kas saprot, ka premjers, kurš, uzrunājot tautu, stāsta, kā izcērtama gaļa vai aprēķināma maizes cena, ir tūlīt nomaināms kā savus pienākumus nezinošs.

Parlamentā nedrīkst iekļūt tāds vairākums, kas pieņem kļūdains lēmumus (Krievijas vēstniecības ēkas īpašuma neatzīšana u. c.), izskatot likumprojektus, «skalda matus» un apstīd tūkstoš gadus vecus tiesiskos principus, jauca izpildvaras funkcijas, bet nepamana, ka izpildvarai nav nekādas darbības stratēģijas, ka tā neizpilda ne likumus, ne savus lēmumus, nerūpējas par to īstenošanas mehānismu, neinformē pasauli par pašieso stāvokli Latvijā, kālab viegli notiek Latvijas apmelošana.

Lai kustība par saprātīgu spēku izvirzīšanu īstenotos ar vēlamu iznākumu, jāskā pacietīgas un spraigas savstarpējas konsultācijas, izmantojot zinātnieku prātu, kultūras darbinieku dedzību un saimniecisko vadītāju dzīves pazīšanu.

Tāpat mērķis mums būtu zināms. Ceļš uz to principā skaidrs — caur apvienošanu un saprātīgu (piemērotu) cilvēku atlasī. Sākt vajadzētu ar kodola jeb darba grupas izveidošanu un šās idejas izplatīšanu starp cilvēkiem, kas saprot un uzņem to kā savējo.

Lūdzu zinātniekus atstāt neticību Latvijas zinātnes nākotnei, jo tāda neticība ir līdzvērtīga šaubām par savas tautas nākotni. Šajā pagrieziena un demokrātijas tapšanas laikā visu godprātīgu cilvēku pienākums ir uzņemties rūpes par valsts nākotni. Ja Latvijas vēra ņemamais zinātnes un kultūras potenciāls netiek izmantots, tā ir tikai valdības un parlamenta kļūda, nevis likteņnolemība.

Domu biedru vārdā

JĀNIS MAULIŅŠ,
Latvijas Rakstnieku savienības biedrs

Paziņojumi

Ar LZS valdes š. g. 28. janvāra lēmumu noteiktas LZS biedru maksas 1993. gadā — 120 rubļi Latvijā kā arī bijušās PSRS republikās dzīvojošiem un 20 ASV dolāru ārzemēs dzīvojošiem. LZS atvērs ārzemju kontu, kur būs iespējams iemaksāt biedru naudas valūtā. Konta numuru paziņosim vēlāk.

* * *

LZS biedriem, tāpat kā citu radošo savienību biedriem, pienākas atvieglojumi, ko nosaka MP lēmums par radošajām savienībām. Patlaban tas attiecas uz trīs maksu par papildus platību. Izziņas var saņemt koordinācijas centrā.

* * *

Tos biedrus, kurus ieinteresējis raksts janvāra «Zinātnes Vēstnesī» «Vai būs turība», informējam, ka veidojas iniciatoru grupa, kas pulcēsies pirmdienās pl. 16 informācijas centrā.

Iniciatoru grupa lūdz sniegt ziņas par pirmskara laika «Turības» biedriem, kuru palīdzība nepieciešama «Turības» atjaunošanai.

* * *

Tiek plānota «Zinātnes Vēstneša» izdošana divas reizes mēnesī. Rakstus lūdzam nodot koordinācijas centrā ZA augstceltnē 319. telpā.

LZS informācijas un koordinācijas centrs

PATEICĪBA

Ļoti pateicamies LZS ārzemju biedram no ASV Paulam Janmeija kungam par sniegto finansiālu atbalstu Latvijas Zinātnieku savienībai. LZS informācijas un koordinācijas centrs

Lauku zinātne dāņu skatījumā

Saņemts turpat 700 lappušu bieža sējuma veidā dāņu vērtējums par Latvijas zinātņi kopumā un par atsevišķām tās nozarēm. Arī par lauksaimniecības zinātnēm.

Masu informācijas līdzekļos jau pirms šā materiāla saņemšanas bija izskanējuši vairāk vai mazāk atklāti mājiņi, ka, lūk, dāņi zemu novērtējuši lauksaimniecības un medicīnas zinātņu veikumu. Tāpēc, saprotams, ka tieši lauksaimniecības zinātnieki un droši vien arī mediki ar nepacietību gaidīja iespēju pašu acīm pārliecināties par šās informācijas patiesīgumu, par mūsu zinātnes vājajām vietām un ķerties pie to «atvēršanas».

Tagad, kad saņemts un iepazīts oficiālais dokuments, gribas izteikt gan savas personiskās, gan daudz savu kolēģu — lauku zinātnieku domas par dāņu vērtējuma vairākiem aspektiem.

Mūsu izpratnē šis dāņu speciālistu pamatīgi sagatavotais materiāls vispirms nozīmīgs tāpēc, ka dod iespēju citu valstu zinātniekiem iepazīties ar pētījumu loku, to līmeni un rezultātiem Latvijā, izraisīt viņu interesi par iespējām nodibināt kontaktus ar kolēģiem mūsu republikā.

Otrkārt — kopējam mūsu zinātnes zemajam vērtējumam vajadzētu satraukt Latvijas parlamentu un valdību un rosināt to apzināties Latvijas zinātnes nabadzību: ļoti atpalikušo zinātnes tehnisko bāzi, skaitļošanas tehnikas trūkumu, un dāņuprāt neiedomājami zemajām zinātnisko darbinieku un augstskolu mācībspēku algām, kas ierobežo jauno, talantīgo speciālistu iesaistīšanu zinātnē un izraisa zinātnes «novecosanos».

Dāņiem arīdžan grūti izprotama bija mūsu augstskolu un zinātniskās pētniecības institūtu sadrumstalotība savstarpēji konkurējošās

grupās. Rietumos parasti zinātniskās pētniecības darbs koncentrēts augstskolās un tiek saistīts ar jauno zinātnieku sagatavošanu. Mēs pilnā mērā un it īpaši to attiecinām uz lauksaimniecības un meža zinātnēm.

Materiālos, pretēji iepriekš izteiktajam prognozēm, nevaram atrast secinājumus par lauksaimniecības zinātnes īpaši zemo novērtējumu. Ja var ticēt Latvijas Zinātnes padomes izveidotās komisijas pēc dāņu materiāliem saliktajam ballu vērtējumam, tad lauksaimniecības nozares zinātnes novērtētas augstāk nekā vairākas citas, arī ķīmijas (!) zinātņu nozare, bet meža zinātnes ieņem pašu pirmo (!) vietu.

Taču dāņi nebūt nav domājuši savstarpēji salīdzināt dažādas zinātņu nozares, bet gan vērtējuši uzrādītos grantus vai problēmu risinājumu katras atsevišķas zinātnes ietvaros. Turklāt vērtējumu izdarījuši katrai nozarei savi speciālisti ar dažādu pieeju savam uzdevumam un pēc atšķirīgām metodikām un vērtējumu skalām. Tāpēc iesniegtie ekspertīzes materiāli diez vai var kļūt par pamatu zinātņu nozaru veikuma savstarpējam salīdzinājumam, vēl jo vairāk — zinātnē atvēlēto līdzekļu pārdalīšanai, ņemot vērā šādu diezgan abstraktu salīdzinājumu.

Lauksaimniecības un meža zinātņu nozarēs augstu novērtējumu ieguva granti mežu ierīkošanas un izmantošanas, leikozes un dažu citu pētījumu jomās, zemāku — granti lopkopības tehnoloģijas, lauksaimniecības mašīnu un augsnes zinātnēs. Jāatzīmē, ka uz lauksaimniecības un meža zinātnēm attiecas visas tās pašas kritiskās piezīmes, kas izteiktas par Latvijas zinātņi kopumā.

Atskāršot, ka laiks negaida, neatkarīgi no tā, vai lauksaimniecības zinātnes granti saņems vairāk vai mazāk līdzekļu, tie būs racionālāk jā-

izlieto nekā līdz šim, jaundibinātā Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmija (LLMZA) kopīgi ar Latvijas Zinātnes padomes Lauksaimniecības nozares ekspertu komisiju jau sākusī realizēt vairākus pasākumus stāvokļa uzlabošanai savas nozares zinātnēs.

LLMZA pilnsapulcē izskatīts jautājums par lauksaimniecības zinātnes potenciālu Latvijā, nosprausti pasākumi tā uzlabošanai un pilnīgākai izmantošanai; tika noteiktas prioritārās programmas, kuru izpildei rudenī tiks organizēts konkurss, pretendējot uz Zinātnes padomes grantiem un Lauksaimniecības un Mežu ministriju pasūtījumiem. Jau tagad LLMZA nodalās tiek izdarīta esošo grantu un ministriju pasūtījumu revīzija, lai prognozētu šo tēmu atdevi līdz gada beigām un mērķtiecību tās tālākam finansējumam vai iespējamai līdzdalībai kādā no nākamajiem konkursiem.

LLMZA pilnsapulcē izskanēja priekšlikums par republikas lauksaimniecības zinātniskās pētniecības iestāžu tīkla daļēju reorganizāciju un konsolidāciju. Runa ir par selekcijas un izmēģinājumu staciju, zinātniskās pētniecības saimniecību, mācību un pētījumu saimniecību reorganizāciju sakarā ar zemes reformu, atsevišķu saimniecību samazināšanu un specializāciju, nošķirot zinātnē vajadzīgo daļu no parastās lauksaimnieciskās ražošanas. Tāpat jāapsver jautājums par to sīko zinātniskās pētniecības iestāžu pievienošanu radniecīgām nozaru institūtam vai LLU, kuras palikušas vēl no PSRS laikiem, par nozaru institūtu tālāku integrēšanos ar Lauksaimniecības universitāti.

Ir iecere kādā no tuvākajām LLMZA pilnsapulcēm lūgt piedalīties tos dāņu speciālistus, kuri izdarīja ekspertīzi, iepazīstināt viņus ar uzsāktajiem pārkārtojumiem un konkrētāzēt tālāko mūsu sabiedrību gan ar dāņu, gan citu Eiropas valstu zinātniekiem.

J. LATVIETIS,

Latvijas Lauksaimniecības universitātes profesors, LLMZA loceklis

Zviedru pieredze

Starp daudzajām augstskolām, ar kurām sadarbojas mūsu universitāte, ir arī Linčēpingas Tehnoloģiskais institūts Zviedrijā. No 26. līdz 28. janvārim pie mums seminārā uzstājās LTJ Zinātnes un ražošanas sadarbības centra nodaļas vadītājs industriālā marketinga doktors Magnus Klofstens. Viņa darbība ir saistīta ar tādu uzņēmējdarbības firmu veidošanu un attīstīšanu, kurās tiek izmantoti dažādi tehnoloģiskie procesi. Zviedrijā M. Klofstens ir Mazo tehnoloģisko firmu apvienības prezidents. Kopā ar viņu seminārā uzstājās LTJ Vadības attīstības centra direktors Karls Ivars Malms un programmas GOTATEC direktors Pennets Lindkvists.

K. I. Malms ir speciālists mazu, vidēju un lielu firmu biznesa vadīšanas apmācības jomā un vienmēr, arī šajā seminārā, uzsver biznesa plānošanas procesa galveno lomu. Kopš 1990. gada viņš vada Eiropas Kopienas finansēto programmu «Mazo un vidējo uzņēmumu attīstīšana».

Vieslektoru vizītes mērķis bija palīdzēt mūsu universitātes zinātniekiem veidot efektīvu sadarbību ar ražošanu un rūpniecības speciālistiem. Tas ir jo aktuālāk tāpēc, ka pašreiz top RTU Tehnoparks (zinātnes parks) un ir jāapgūst mazo uzņēmumu veidošanas un vadīšanas māka. Zviedru speciālisti nolasīja lekcijas un atbildēja uz daudziem jautājumiem par šādu uzņēmumu organizēšanu un tālāku attīstīšanu pie augstskolām. Visa Linčēpingas Tehnoloģiskā institūta uzkrātā pieredze sadarbības veidošanā starp augstskolu un ražošanas uzņēmumu tika dāsnīgi nodota mums. Viņi Zviedrijā par pamatu šādai sadarbībai izvēlas tehnoparkus. Uz zinātnēm, kādas ir ziemeļkaimiņu uzņēmējdarbības stimulošanas metodes. Lai veidotu un attīstītu līdzīgus uzņēmumus Latvijā, viesi piedāvāja Zviedrijas un Eiropas kopienas valstu modeli, kura pamatā ir infrastruktūras darbība. Seminārā runāja par uzņēmumu vadītāju apmācību, rūpnīcu reorganizēšanu, kā arī par biznesa orientēšanu uz patērētāju.

Tikšanās bija sevišķi noderīga tiem, kam rūp sava zinātnisko izstrādņu realizēšana un arī zināmas peļņas iegūšana. Viss pasākums noritēja angļu valodā, īpaši tas netaucēja katrā lekcijā pulcēt vairākus desmitus klausītāju.

OSKARS MARTINSONS

Ārzemnieki Skrundā

Trīs dienas februāra sākumā Latvijā uzturējās ASV un Krievijas radiofizikas speciālistu delegācijas. Vizītes mērķis bija iepazīšanās ar Skrundas radiolokācijas staciju. Pēdējā dienā viņi Latvijas Zinātņu akadēmijā tikās ar mūsu zinātniekiem un apmainījās ar domām par šī lokatora izmantošanu zinātniskās pētniecības vajadzībām. Visu triju valstu pārstāvi bija vienis prāfīs, ka uz šīs radiolokācijas stacijas bāzes var izveidot pētniecības centru. Domu apmaiņa turpināsies.

O. M.

TIRGUS PĒTĪJUMI

Pēc LR Izglītības ministrijas Zinātnes departamenta iniciatīvas, sākot ar 1993. gadu, Latvijas zinātnes budžetā ir ieviesta jauna iedaļa, kas paredzēta tirgus pieprasīto pētījumu finansēšanai. Šiem mērķiem atvēlēti 10% valsts zinātnes budžeta līdzekļu. Jaunās iedaļas mērķis ir veicināt zinātnieku aktīvāku pievēršanos aktuālu, praktisku jautājumu risināšanai, tādējādi tos iesaistot tirgus pieprasīto pētījumu veikšanā.

Atbalstāmi ir projekti, kuru realizācija dotu peļņu. Tā rezultātā nākotnē daļa zinātnieku kolektīvu tiks pārorientēti no finansēšanas no valsts budžeta līdzekļiem uz pašfinansēšanos. Līdz ar to tiks veicināta zinātnes reforma valstī, kā arī radītas darba vietas kvalificētiem speciālistiem.

Finansējums var būt neatmaksājams, vai arī saņēmējam, atkarībā no projekta nozīmīguma un peļņas lieluma daļēji vai pilnīgi jāatmaksā valsts piešķirtais finansējums. Galvenokārt paredzēts atbalstīt projektus, kuros valsts daļa projekta izmaksās nepārsniedz 50%.

Līdzekļus paredzēts piešķirt atklāta konkursa veidā. Pieteikumi tiks izskatīti ne retāk kā reizi četros mēnešos. Šajā gadā projektu iesniegšanas termiņi ir 15. maijs un 15. septembris.

Vērtējot īpaši tiks ņemta vērā projekta realizējamība no zinātniskā viedokļa, vai rezultāts būs jauns Latvijā un vai gala produkts (pakalpojums) būs iespējams sekmīgi pārdo. Ja pieteicējam ir autoritatīvas atsauksmes par projektu, tās vēlamā pievienot iesniegumam.

Pieteikumus var iesniegt, kā arī interesējošos jautājumus noskaidrot Izglītības ministrijas Zinātnes departamentā 527. telpā, telefons — 223425 (vai 524. telpā, tel. 225260).

J. BALODIS,

LR Izglītības ministrijas Zinātnes departamenta galvenais speciālists

PAZIŅOJUMS

1. martā pl. 14.15 RTU Ķīmijas tehnoloģijas fakultātes sēžu zālē (271. telpā) Āzenes ielā 14/24 notiks Ķīmijas tehnoloģijas fakultātes Habilitācijas padomes H-01 atklātā sēde, kurā disertāciju ķīmijas doktora grāda iegūšanai aizstāvēs

Eriks ROZNERIS

par tēmu «2'-0-aroilaisarsggrupu izmantošana oligoribonukleotīdu sintēzē».

Ar disertāciju var iepazīties RTU Ķīmijas tehnoloģijas fakultātes bibliotēkā Āzenes ielā 14/24.

Tālrunis uzziņām 614582.

O. NEILANDS,

Habilitācijas padomes H-01 priekšsēdētājs

PAZIŅOJUMI

1993. g. 3. martā plkst. 10.00 LU un LZA Molekulārās bioloģijas institūtā notiks MolBI Habilitācijas padomes atklātā sēde, kurā aizstāvēs disertācijas:

1. Nadežda Romančikova (LU un LZA Molekulārās bioloģijas institūts) bioloģijas zinātņu doktora grāda iegūšanai.

Tēma: «Cilvēka interleikīna-2 gēna ekspresija *E. coli*».

2. Eriks Jankevics (LU un LZA Molekulārās bioloģijas institūts) bioloģijas zinātņu doktora grāda iegūšanai.

Tēma: «Cilvēka interleikīna-2 gēna flankējošā rajona organizācija».

3. Edīte Grēne (LU un LZA Molekulārās bioloģijas institūts) bioloģijas zinātņu doktora grāda iegūšanai.

Tēma: «Imūnodomināto B-limfocītu epitopu noteikšana dabīgā un denaturētā hepatīta B vīrusa kodola antigēnā (HBcAg) ar peļu monoklonālām antivielām».

3. Oļegs Osipovičs (Baltkrievijas veselības aizsardzības ministrijas Asins pārliešanas pētnieciskais institūts).

Tēma: « α -TNF gēna regulācijas pētījumi cilvēka monocītos».

Ar disertācijām var iepazīties Molekulārās bioloģijas institūtā Rtgā, Krustpils ielā 53.

Tāl. uzziņām 139495.

ELMĀRS GRĒNS,

Habilitācijas padomes priekšsēdētājs

1993. gada 23. martā plkst. 14.00 Fizikālās enerģētiskās institūtā, Aizkraukles ielā 21 (sēžu zālē), notiks atklātā sēde FEI Habilitācijas un promocijas padomes inženierzinātnēs aparātūves un elektrotehnikas apakšnozarēs, kurā zinātnisko darbu ciklu habilitētā doktora zinātņu grāda iegūšanai inženierzinātnēs aparātūves specialitātē aizstāvēs Latvijas ZA PMI vadošais zinātniskais līdzstrādnieks

VAIRIS ŠTRAUSS.

Tēma: «Relaksācijas spektrometrijas teorija un metodes».

Ar darbu ciklu var iepazīties FEI bibliotēkā.

Tālrunis uzziņām 558829.

JURIS GRIGULIS,

FEI Habilitācijas un promocijas padomes priekšsēdētājs,

J. EKMANIS,

institūta direktors akadēmiķis

1993. gada 5. martā plkst. 10.00 LU Cietvielu fizikas institūtā Ķengaraga ielā 8, 1. auditorijā, notiks CFI Promocijas un habilitācijas padomes atklātā sēde, kurā Jevgeņijs Heifecs aizstāvēs disertāciju fizikas zinātņu doktora grāda iegūšanai.

Tēma: «Kvazidaļiņu autofokalizēto stāvokļu kvantu ķīmiskā modelēšana jonu kristālos».

Plkst. 13.00 — zinātnisko grādu pielīdzināšana.

Ar disertāciju var iepazīties CFI bibliotēkā, Ķengaraga ielā 8.

A. KROMIŅŠ,

padomes priekšsēdētājs

PAZIŅOJUMI

LZA Radioastrofizikas observatorija izsludina konkursu uz sekojošiem akadēmiskajiem amatiem:

profesors — 5 vietas (zvaigžņu astronomija, astrofizika, teorētiskā astrofizika, radioastronomija, makrovides mehānika),

vadošais pētnieks — 2 vietas (astrofizika, radioastronomija),

pētnieks — 3 vietas (astrofizika — 2, teorētiskā astrofizika),

asistents — 6 vietas (astronomija — 2, Saules fizika — 3, radioastronomija).

Dokumenti iesniedzami Rīgā, Turgeņeva ielā 19, 356. ist. viena mēneša laikā kopš konkursa izsludināšanas dienas.

Tuvākas ziņas pa tālruni 226006.

2. aprīlī pl. 13 LZA Filozofijas un socioloģijas institūta, Meistaru ielā 10, zālē notiks habilitācijas un promocijas padomes filozofijā atklātā sēde, kurā zinātnisko darbu kopumu habilitētā filozofijas doktora grāda iegūšanai aizstāvēs Dr. phil.

Maija KOLE

par tēmu «Jēgas un saprašanas problēmas fenomenoloģijā un hermeneitiskajā filozofijā».

Recenzenti: akad. S. Ladusāns, Dr. phil. habil. L. Čuhina, Dr. phil. habil. A. Polis.

Ar zinātnisko darbu kopumu var iepazīties LZA Filozofijas un socioloģijas institūta bibliotēkā.

V. ZARIŅŠ,

padomes priekšsēdētājs

Latvijas Statistikas institūts izsludina konkursu uz šādiem akadēmiskajiem amatiem:

profesors (makroekonomiskā statistika, Dr. hab. oec. — 1 vieta).

Profesors (reģionālā statistika, Dr. hab. oec. — 1 vieta).

Profesors (statistikas metodes, matemātiskā statistika, Dr. hab. oec. — 1 vieta).

Profesors (struktūrpolitika un investīciju statistika, Dr. hab. oec. — 1 vieta).

Profesors (iedzīvotāju statistika un demogrāfija, Dr. — 1 vieta).

Vadošais pētnieks (reģionālās informācijas sistēmas, Dr. — 1 vieta).

Vadošais pētnieks (lauksaimniecības statistika, Dr. — 1 vieta).

Vadošais pētnieks (investīciju statistika, Dr. — 1 vieta).

Pētnieks (lauksaimniecības reģionālā statistika, DR. — 1 vieta).

Asistenti (statistika — 12 vietas).

Dokumentus pretendentiem iesniegt Latvijas Statistikas institūtam LV-1739, Rīgā, Kr. Barona ielā 30 mēneša laikā. Tuvākas ziņas pa tālruni 286876.

I. VANAGS,

institūta direktors

16. martā pl. 14.30 RTU 151. auditorijā Kaļķu ielā 1a notiks inženierzinātņu nozares mašīnbūves un mašīnzinātņu apakšnozares promocijas padomes «RTU P-05» atklātā sēde, kurā zinātnisko darbu inženierzinātņu doktora grāda iegūšanai aizstāvēs

Indulis KALNIŅŠ

par tēmu «Galīgo elementu metodes modeļu dinamiskā redukcija rūpniecisko robotu modelēšanai».

Recenzenti: Dr. inž. G. Šagals, Dr. inž. J. Auziņš, Dr. Dīkers (Brēmene).

Ar disertācijas materiāliem var iepazīties RTU zinātniskajā bibliotēkā, 423. istabā Kaļķu ielā 1a.

J. VĪBA,

padomes priekšsēdētājs

24. martā pl. 11 Augusta Kirhenšteina Mikrobioloģijas institūta «D» korpusa zālē notiks LZA Augusta Kirhenšteina Mikrobioloģijas institūta Habilitācijas un promocijas padomes atklātā sēde, kurā aizstāvēs disertāciju

Liliana GLINKINA

bioloģijas doktora grāda iegūšanai.

Tēma «Virusālā imūnmodulātoru ietekme uz melanosmas un kuņģa vēža slimnieku vispārējo un lokālo imunitāti».

Recenzenti: Dr. med. habil. A. Žilēvica, Dr. med. habil. A. Ferdafs, Dr. biol. V. Buboviča.

Ar disertāciju var iepazīties LZA Augusta Kirhenšteina Mikrobioloģijas institūta bibliotēkā A. Kirhenšteina ielā 1. Telefons uzzinām 427924 vai 426137.

U. BANDERS,

direktors, Dr. biol.

26. martā pl. 13 LZA Bioloģijas institūta konferencē zālē (Salaspils, Miera ielā 3) notiks LZA Bioloģijas institūta Habilitācijas padomes atklātā sēde, kurā darbu kopumu habilitētā bioloģijas zinātņu doktora iegūšanai aizstāvēs

Dr. biol. Īzaks RAŠALS

par tēmu «Augu ģenētiskā mainība un tās līmeņa eksperimentālā paaugstināšana».

Ar darbu var iepazīties LZA Bioloģijas institūta bibliotēkā.

Tālruni uzzinām 216787, 945435.

H. ZENKĒVIČS,

Habilitācijas padomes priekšsēdētājs

8. martā pl. 10 LU un LZA Molekulārās bioloģijas institūta notiks MolBI Habilitācijas padomes atklātā sēde, kurā aizstāvēs disertācijas:

Valdis BĒRZIŅŠ (Latvijas Universitāte) bioloģijas zinātņu habilitēta doktora grāda iegūšanai.

Tēma: «Prokariotu mRNS translācijas iniciācijas rajonu struktūra un funkcijas».

Galina BORISOVA (LU un LZA Molekulārās bioloģijas institūts) bioloģijas zinātņu habilitēta doktora grāda iegūšanai.

Tēma: «HBV core antigēna himēro kapsīdu sintēze un īpašības».

Aleksandrs ČĪMANIS (LU un LZA Molekulārās bioloģijas institūts) bioloģijas zinātņu habilitēta doktora grāda iegūšanai.

Tēma: «Cilvēka citokīnu gēnu inženierija: α -interferonu un interleikīna-2 gēnu klonēšana un ekspresija».

Ar disertācijām var iepazīties Molekulārās bioloģijas institūta, Rīgā, Krustpils ielā 53.

Tālruni uzzinām 139495.

ELMĀRS GRĒNS,

Habilitācijas padomes priekšsēdētājs

12. martā pl. 13 LU Bioloģijas fakultātes 252. auditorijā Kronvalda bulvārī 4 notiks pedagoģijas habilitācijas padomes atklātā sēde, kurā zinātnisko darbu kopumu habilitētā pedagoģijas zinātņu doktora grāda iegūšanai aizstāvēs

Dr. ped. Dzidra MEIKŠĀNE

par tēmu «Psiholoģijas atziņu integrācija audzināšanas teorijā un praksē».

Recenzenti: Dr. habil. ped. R. Garleja, Dr. h. c. ped. V. Zelmenis, Dr. habil. ped. L. Keirāns.

Ar zinātnisko darbu kopumu var iepazīties LU bibliotēkā.

Dr. habil. biol., prof. R. KONDRATOVIČS,

padomes priekšsēdētājs

Laikraksta «Zinātnes Vēstnesis» redakcijai

Izlasot Latvijas Zinātnieku savienības laikrakstā «Zinātnes Vēstnesis» publicēto R. Baltakmeņa rakstu «Augšup pa leju spīdošām kāpnēm», kas publicēts 1992. g. novembrī, gribu izteikt dažus apsvērumus:

1) Pēc mūsu vērtējuma, R. Baltakmeņa raksts uzrakstīts tik nekorekti, ka aizvairo virkni lauksaimniecības zinātnieku.

2) Jaundibinātā Latvijas lauksaimniecības un mežu zinātņu akadēmija ir izveidota, lai koordinētu un pārstāvētu lauksaimniecības zinātni kopumā, un tā ir daudzu zinātnieku kopējās domas izpausme nevis «ideju» izperinātāji ir mīksto krēslu tīkotāji, kā to apzīmē R. Baltakmens, ar Aleksandru Jemeljanovu priekšgalā.

3) Pēc raksta nojaušams, ka R. Baltakmeņa naidis pret A. Jemeljanovu ir tik liels, ka viņš atļaujas otru zinātnieku apsaukt neglītiem vārdiem. Tas no R. Baltakmeņa puses ir nekorekti, aizvainojoši, lai neteiktu vairāk...

4) A. Jemeljanovs izstrādāja, uzrakstīja un aizstāvēja savu zinātņu doktora disertāciju pats. Disertācija pirms aizstāvēšanas tika izskatīta radnieciskajās struktūrvienībās un arī atklātā, paplašinātā Zinātniskās padomes sēdē. Piezīmes, kuras izteica recenzenti un kolēģi, A. Jemeljanovs centās izlabot, papildināt ar paša pētījumu datiem vai atzinumiem no literatūras avotiem.

5) Pateicoties A. Jemeljanova salīdzinoši plašiem kontaktiem ar ārzemju zinātniekiem un firmām, pietiekami angļu un vācu valodas prasmei, ievērojami vairāk nekā iepriekšējā laikā mūsu zinātnieki savas zināšanas ir papildinājuši ārzemēs, citi pat atkārtoti.

6) A. Jemeljanovs ir prasīgs, pedantisks un fanī pašā laikā kolēģiāls zinātniskās iestādes vadītājs, ilgus gadus pirms direktora posteņa viņš pildīja aspiranta programmu, vēlāk strādāja par vecāko zinātnisko līdzstrādnieku, vienlaikus veicot samērā lielu sabiedriskā darba daļu, neilgi bija arī LKP lopkopības sektora vadītājs un vēlāk LPSR Lauksaimniecības ministra vietnieks.

7. Sagrozītie fakti un nekorektie raksti grauj zinātnes autoritāti, kura jau tā šobrīd ir salīdzinoši zema, tāpēc, cienījamā redakcija, pirms šādu rakstu publicēšanas lieferīgi ir apsvērt to sekas.

Latvijas Valsts Lopkopības un veterinarijas zinātniskās pētniecības institūta «Sīgra» zinātnieki. (Seko paraksti.)

PADOMS PROFESORAM MAURIŅAM

Šajā sarunā iesaistos ar lielu nepatiku. Ne es fīkoju pēc atbilstības, ne arī vēlos sevi izfēlot par varoni. Taču apstākļi iegrozījušies tā, ka pavisam klusēt vairs nedrīkst.

— Ja tu pēc šīm publikācijām «Zinātnes Vēstnesī» klusēsi, — saka mani bijušie kolēģi biologi, — tad iznāks, ka Ilga Lapiņa ir mele, bet profesors Mauriņš — nevainīgs jēriņš.

1. Lapiņa savā rakstā «Neatbildēti jautājumi» («Zinātnes Vēstnesis», 1992. g. septembris) patiesi vairākus faktus un datumus ir sajaukusi. Piemēram, sveču likšana Meža kapos 1967. gadā nenotika vis 18. novembrī, bet gan mirušo piemiņas dienā, ja nemaldos — novembra pēdējā svētdienā. Un starp fiem vīriem, kas mani pie prezidenta Čakstes pieminekļa ievilkā krūmos, A. Mauriņa nebija. Es pats viņu tur tiešām netiku redzējis. Taču ir citi cilvēki, kas A. Mauriņu ir tur redzējuši...

Profesors Mauriņš (savā vēstulē «Z. V.» novembra numurā), būdams pieredzējis manipulātors, ar skolniecisku azartu sameklē I. Lapiņas rakstā neprecīzus vai arī nezinātajam grūti pārbaudāmus faktus un, tos apstrīdot, cenšas nomazgāties balts. To nu viņam nevarējēja darīt. Viņa aktīvā lielnieciski lisenkoviskā darbība taču nav pagaisusi bez pēdām. Bibliotēkās glabājas publikācijas. Visu nav aizmirsuši ne viņa kādreizējie darba biedri, ne to gadu studenti.

Par sirdsapziņu nerunāsim, ar to jātiek galā katram pašam. Bet A. Mauriņam noteikti būtu labāk, ja viņš spātu drusku pierauties malā — netēlotu nepatiesi apvainoto un necenstos pēc jauniem amatiem.

J. BALTVILKS

LAI PRIVATIZĒTU, VISPIRMS JĀNOVĒRTĒ

Tagad, kad tik aktuāls kļuvis privatizācijas jautājums, pareiza rūpniecības uzņēmumu novērtēšana ir sevišķi svarīga. Tam piegriež uzmanību arī RTU. Pagājušā vasarā RTU ietvaros izveidoja konsultācijas firmu AB & RTU ar mērķi palīdzēt zinātniekiem un mācītājiem izmantot savas zināšanas komerciālos nolūkos. Inženierekonomikas fakultāte, kopā ar

Vācijas—Latvijas kopuzņēmumu AB & RTU un auditorfirmu INVEST—RĪGA organizēja 6 lekciju ciklu «Uzņēmumu kopīgais un daļu līdzdalības novērtējums un tā nozīme Latvijas uzņēmumiem».

Lekcijas notiek vienu reizi mēnesī un tās lasa pieredzējis Vācijas audita sabiedrības vadītājs Ginters Ache. Viņš katrā savā uzstāšanās reizē izmanto pieredzi, kas uzkrāta novērtējot uzņēmumus Rietumvācijā, Vācijas austrumu zemēs un arī Latvijā. Kārtējā trešā lekcija notika 5. februārī Kaļķu ielā 1—219. Šajā pašā

dienā — notika vēl viena lekcija: «Kvalitāte — svarīgs priekšnosacījums Latvijas rūpniecības konkurētspējai Rietumeiropā». To lasīja un diskutējās piedalījās Vācijas—ASV kopuzņēmuma Qualitec Ebasco direktors Hermans Tomans. Tika aplūkoti Eiropas standarti, sertifikācija, preču zīmes un kontrole u.c. jautājumi

Sīkākas ziņas var saņemt un iegādāties lekciju materiālus var RTU 310. ist. vai pa telefonu 203389.

OSKARS MARTINSONS

**Izglītības ministrijas
Zinātnes departaments**

NORĀDĪJUMI

**PIETEIKUMA NOFORMĒŠANAI TIRGUS PIEPRASĪTO
PĒTĪJUMU FINANŠĒŠANAI**

Pieteikums tirgus pieprasīto pētījumu finansēšanai iesniedzams Izglītības ministrijas Zinātnes departamentā. Pieteikumā ietveramas šādas ziņas.

1. Organizācijas nosaukums un adrese.

2. Projekta nosaukums.

3. Dati par projekta vadītāju (vārds, uzvārds, ietņemamais amats, zinātniskais grāds, mājas adrese, darba un mājas telefoni).

4. Īss, konkrēts projekta raksturojums, kurā jāietver

- projekta mērķis,
- realizācijas ilgums,
- darba plāns un apjoms,
- sagaidāmais gala rezultāts.

5. Materiāli tehniskās bāzes un personāla raksturojums, norādot tā kvalifikāciju, pieredzi un iestrādes ar projektu saistītajā nozarē.

6. Projekta kopējās izmaksas, no tām nepieciešamais finansējums no valsts budžeta tirgus pieprasīto pētījumu līdzekļiem. Vēlamais finansējuma veids (dotācija; bezprocentu kredīts).

7. Ieinteresēto organizāciju nosaukumi, kas nodrošina projekta daļēju finansējumu, šā finansējuma apjoms. Dalība projektā ar paša līdzekļiem.

Redaktors Vilhelms Ļuta.

«Zinātnes Vēstnesis».

«Science Bulletin» Association of Latvian Scientists. Laikraksts iznāk kopš 1989. gada.

Izdevējs: Latvijas Zinātnieku savienība.

Reģistrācijas apliecība nr. 75.

Redkolēģijas vadītājs akadēmiķis Ēvalds Mugurēvičs.

Redkolēģijā: akadēmiķis Mārtiņš Beķers, akadēmiķis Juris Ekmanis, LZA Goda doktors Jānis Graudonis, prof. Jānis Kļava, doc. Elmārs Beķeris, Oskars Martinsons.

Redakcijas adrese: Rīgā, Turgeņeva ielā 19.

Tālrunis 212706.

Indekss 77165.

Iespiests a/s «Preses nams» tipogrāfijā,

Rīgā, Balasta dambī 3.

Augstspiede. 1 uzsk. iespiedloksne.

Mēfens 1200 eks.

Pasūtījums nr. 321.